

מסע משואה לתקומה

וְנִתַּתִּי רוּחִי בְכֶם וְחַיִּיתֶם, וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם
עַל-אֲדָמַתְכֶם;
וַיֵּדְעֶתֶם כִּי-אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם-ה'
(יחזקאל לז)

ניסון התשפ"ג, אפריל 2023

מחזור יז

אולפנת אמית"ת נגה

ברית בין הבתרים, בראשית טו

וַיֹּאמֶר אֱלֹוֹ אֲנִי ה' אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִיךָ מֵאֹר כְּשָׂדִים לְתֶת
לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ.
וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹוִקִים, בְּמָה אֲדַע
כִּי אֵירֶשְׁנָה? ...

וַיֹּאמֶר לֹאֲבָרם יָדַע תִּדַּע כִּי גֵר
יְהִי זֶרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם
וְעִבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע
מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת הַגּוֹי
אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרֵי כֵן
יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גָּדוֹל. וְאַתָּה תָּבוֹא
אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבָּר
בְּשִׁיבָה טוֹבָה. וְדֹר רְבִיעִי
יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא שָׁלֵם עֹון
הָאָמֶרִי עַד הֵנָּה.

יציאת מצרים כסימן, שמות יב

וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשׁוּבוּ
בְּמִצְרַיִם שְׁלִשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע
מֵאוֹת שָׁנָה. וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלִשִׁים
שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָל
צְבָאוֹת ה' מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

לִיל שְׁמֵרִים הוּא לַה' לְהוֹצִיאֵם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא הַלֵּילָה
הַזֶּה לַה' שְׁמֵרִים לְכָל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם.

כוח הברית ויקרא כו מב

וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹוב וְאָף
אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת
בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ
אֲזָכֹר

מהלך הגאולה ויקרא כו ט

וּפְנִיתִי אֲלֵיכֶם
וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם
וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם
וְהִקִּימְתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם

השואה, דברים לב כז

מִזֵּי רָעָב
וְלַחְמִי רֶשֶׁף
וְקִטְבַּ מְרִירִי

הגירוש, דברים כט כז

וַיִּתְּשֵׁם ה' מֵעַל אֲדָמָתָם בְּאָף
וּבְחִמָּה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיִּשְׁלַכֵם
אֶל אֶרֶץ אַחֲרֵת כַּיּוֹם הַזֶּה

המבוכה דברים כט

וְאָמְרוּ כָל הַגּוֹיִם עַל מָה עָשָׂה
ה' כָּכָה לְאֶרֶץ הַזֹּאת? מָה
חָרִי הָאֵף הַגָּדוֹל הַזֶּה?!
וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת
בְּרִית ה' אֱלֹוֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר
כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאֹו אֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם... הַנִּסְתָּרֶת לַה'
אֱלֹוִקִינוּ וְהַנִּגְלָת לָנוּ וְלִבְנֵינוּ עַד
עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת

תפקיד שירת האזינו

וְחָרָה אָפִי בּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא
וְעֲזָבְתִּים וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם
וְהָיָה לֹאֲכָל וּמִצָּאֵהוּ רְעוֹת
רְבוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא
הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֱלֹוֵה בְּקִרְבִּי
מִצָּאוֹנִי הִרְעוֹת הָאֵלֶּה:

וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם
הַהוּא... וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת
הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלִמְדָה אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל שִׁימָה בְּפִיהֶם לְמַעַן

תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד
בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל: ... וְהָיָה כִּי
תִּמְצָאֵן אֹתוֹ רְעוֹת רְבוֹת
וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת
לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי
זֶרְעוֹ..."

העפלה דברים לג ג

וְשָׁב ה' אֱלֹוִקִיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ
וְרַחֲמֶךָ

וְשָׁב וְקִבְּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר
הִפְצִיךָ ה' אֱלֹוִקִיךָ שָׁמָּה.

אִם יְהִי נִדְחֶךָ בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם
מִשָּׁם יִקְבְּצְךָ ה' אֱלֹוִקִיךָ וּמִשָּׁם
יִקְחוּךָ. וְהִבְיָאךָ ה' אֱלֹוִקִיךָ אֶל
הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ
וְיִרְשֶׁתָּהּ, וְהִיטְבֶּךָ וְהִרְבֶּךָ
מֵאֲבֹתֶיךָ.

נס קיבוץ גלויות יחז' לז יא

וַיֹּאמֶר אֱלֹוִי, בֶּן-אָדָם, הַעֲצֹמוֹת
הָאֵלֶּה כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה;
הֵנָּה אֲמַרְיִם, יְבֹשׁוּ עֲצֻמוֹתֵינוּ
וְאִבְדָה תִּקְוָנוּ, נִגְזְרוּ לָנוּ.
לָכֵן הִנֵּבֹא וְאִמְרַתִּי אֲלֵיהֶם,
כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹוִקִים, הֵנָּה אֲנִי
פֹתַח אֶת-קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלִיתִי
אֹתְכֶם מִקְבְּרוֹתֵיכֶם, עַמִּי;
וְהִבֵּאתִי אֹתְכֶם, אֶל-אֲדָמַת
יִשְׂרָאֵל. וַיִּדְעֻתֶם, כִּי-אֲנִי ה':
בְּפִתְחִי אֶת קִבְּרוֹתֵיכֶם,
וּבְהַעֲלוֹתִי אֹתְכֶם מִקְבְּרוֹתֵיכֶם
עַמִּי. וְנִתְּתִי רוּחִי בָכֶם
וְחִיִּיתֶם, וְהִנַּחְתִּי אֹתְכֶם עַל-
אֲדָמַתְכֶם; וַיִּדְעֻתֶם כִּי-אֲנִי ה',
דְּבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי, נָאִם ה'....

וְדַבֵּר אֲלֵיהֶם, כֹּה-אָמַר ה'
אֱלֹוִקִים, הֵנָּה אֲנִי לֹקַח אֶת-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, מִבֵּין הַגּוֹיִם אֲשֶׁר

הִלְכוּ-שָׁם; וְקִבְצָתִי אֹתָם מִסָּבִיב, וְהִבֵּאתִי אוֹתָם אֶל-אֲדָמָתָם. וְעָשִׂיתִי אִתָּם לְגוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ, בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִלֶּךְ אֶחָד יִהְיֶה לָּכֶם, לְמֶלֶךְ; וְלֹא יִהְיֶה עוֹד לְשָׁנִי גוֹיִם, וְלֹא יִחָצוּ עוֹד לְשָׁנִי מַמְלָכוֹת עוֹד..."

שנת הקמת המדינה

"וירא אלוקים, עשיה. ודע, שכל אלו הימים, הן רמז לששת אלפים שנה, שהן ששה ימים, כמו שכתוב לעיל פרק א', "שיתא אלפי שני תליין בשיתא קדמאי". וכל הפרטים שהן בששה ימים אלו הן מתנהגים בששת אלפים, כל אחד ביומו ובשעתו. ומכאן תדע קץ הגאולה, שהוא בעתה, חס ושלו, כשלא יהיו זכאים, שהוא קץ האחרון. ומשביע אני את הקורא בה' אלוקי ישראל, שלא יגלה זה" הגר"א, פירוש לספרא דצניעותא. "אמר רבי יוחנן בר חנינא שנים עשרה שעות הוי היום שעה ראשונה הוצבר עפרו שניה נעשה גולם שלישית נמתחו אבריו רביעית מזרקה בו נשמה. חמישית - עמד על רגליו."

היום מתחיל לאחר 500 שנה. כל שעה = 41.6 שנים. שעה חמישית = 1906-1948.

ויקרא, פרשת בהר

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תֵבֵאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבֹת לָהּ:..... בְּשִׁגְתָּ הַיּוֹבֵל הַזֶּאת תִּשָּׁבוּ אִישׁ אֶל-אֶחָדָתוֹ:

כ"ט נובמבר, פר' וישלח

מוצ"ש ט"ז כסלו תש"ח. "וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עֹלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בִּרְכֻתִּי. וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׁרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וַתּוֹכַל..... וַיֹּאמֶר עֲשֹׂו יֵשׁ לִי רֵב אָחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ."

הלידה - ג' תשרי תש

צור ילדך תָּשִׂי וַתִּשְׁכַּח אֵל מַחֲלָלָךְ

סנהדרין צז/צח

א"ר יצחק אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות...

ת"ר (דברים לב, לו) כי ידין ה' עמו... כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב אין בן דוד בא עד שירבו המסורות ד"א עד שיתמעטו התלמידים ד"א עד שתכלה פרוטה מן הכיס ד"א עד שיתייאשו מן הגאולה שנאמר ואפס עצור ועזוב כביכול אין סומך ועוזר לישראל

... דתנינא ג' באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב...

אמר רב אין בן דוד בא עד שתתפשט המלכות על ישראל תשעה חדשים שנאמר (מיכה ה, ב) לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובו על בני ישראל

ששת הימים ישעיהו ס כב

הִקְטַן יְהִי לְאֶלֶף וְהִצְעִיר לְגוֹי עֲצוּם אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אַחִי/שָׁנָה

לילה טוב שון | חנן בן ארי

אמא

אני אוהב אותך באמת!
היית האמא הכי מדהימה בעולם
יותר ממה שאפשר לבקש
לא רציתי להדאיג אותך
מהכניסה לעזה או משהו
בבקשה תהיי חזקה בשבילי
ואם יקרה לי משהו תחייכי בגאווה
אני אוהב אותך
אוהב אותך
אוהב אותך

אבא

היית אבא נפלא באמת!
אבא גבר גבר
למרות שרבתו בחודש האחרון
אל תייחס לזה משמעות
אני אוהב אותך
אוהב אותך
אוהב אותך
אהבת אמת

שחף, שירלי

ולכל הקרובים והחברים
אני אוהב אתכם!
אני אתגעגע אליכם
ומקווה שלא תתגעגעו אליי
כי אני שמח
שנפלה בחלקי הזכות
ליפול למען המדינה שלי
אני אוהב אותה
אוהב אותה
אוהב אותה

אז אם אתם קוראים את המכתבים
כנראה שהלכתי לישון...
לילה טוב
שון.

ענוים | ילקוט שמעוני

בשעה שמלך המשיח בא
עומד על גג של בית המקדש,
והוא משמיע לישראל ואומר:
ענוים ענוים, הגיע זמן גאולתכם!
ואם אין אתם מאמינים
ראו באורי שזורח

והיא שעמדה | הגדה של פסח

והיא שעמדה לאבותינו ולנו
שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו
אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו
לכלותנו
והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

אני מאמין | מן התפילה

אני מאמין באמונה שלמה
בביאת המשיח;
ואף על פי שיתמהמה,
עם כל זה אֶחָפָה לוֹ בְּכָל יוֹם שְׂבִיבָא.

ההולכים בסך | גלעד בן חיים

מסביב יהום הסער,
אך ראשנו לא ישח
לפקדה תמיד אנחנו,
תמיד אנו, אנו הפלמ"ח
ממטולה עד הנגב,
מן הים עד המדבר -
כל בחור וטוב - לנשק
כל בחור על המשמר!
נתיב לנשר בשמים,
שביל לפרא בין הרים,
מול אויב דרכנו יעל,
בין נקרות ובין צורים
ראשונים תמיד אנחנו,
לאור היום ובמחשך
לפקדה תמיד אנחנו, תמיד
אנו, אנו הפלמ"ח.

הרעות | חיים גורי

על הנגב יורד ליל הסתיו
ומצית כוכבים חרש חרש
עת הרוח עובר על הסף
עננים מהלכים על הדרך.

כבר שנה לא הרגשנו כמעט
איך עברו הזמנים בשדותינו
כבר שנה ונותרנו מעט
מה רבים שאינם כבר בינינו.

אך נזכור את כולם
את יפי הבלורית והתואר
כי רעות שכזאת לעולם
לא תיתן את ליבנו לשכוח
אהבה מקודשת בדם
את תשובי בינינו לפרוח.

הרעות נשאנוך בלי מילים
אפורה עקשנית ושותקת
מלילות האימה הגדולים
את נותרת בהירה ודולקת.

הרעות כנערייך כולם
שוב בשמך נחייך ונלכה
כי רעים שנפלו על חרבם
את חייך הותירו לזכר.

תוכו רצוף אהבה | ישי ריבו

חושך שבטו, מבלי לחשוך את אהבתו
מושיט את שרביטו, לכל הפושט ידו
עין לא מעלים, מעל צאן מרעיתו
גם קשאנו שברי כלים, עודנו כלי חמדו
פזמון: תוכו רצוף אהבה, רצוף אהבה
ביתו צפוף לרוחה, צפוף לרוחה
ממציא לנו מחילה, לא רק בשעת הנעילה
לך דומיה תהלה

ידיו רב לו, ואין ראשית לראשיתו
גם השירה כחול הים, היא רק מקצת
שבחו
לפנים משורת הדין, מנהיג את עולמו
ומלפני המלאכים, דורש בשלום עמו
עתיד הוא... לתת פאר תחת אפר
שמן ששון תחת אכל
מעטה תהלה תחת רוח כהה

ליל סדר אחרון בגטו ורשה | קרליבך

ליל סדר אחרון בגטו ורשה
היה מוישל'ה,
מוישל'ה האחרון שנותר בגטו ורשה,
שואל את אבא 'מה נשתנה'.
"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות",
למה הלילה הזה כה ארוך ונורא
מכל הלילות שעברו?
וכשמוישל'ה את כל הקושיות שואל,
ארץ, שמיים,
דם לו התבל,
שרפים הסו ברעדה וחיל
והאב, האבא, רוצה לענות:
"עבדים היינו..."
ומוישל'ה אומר:

"אבי היקר, עוד קושיה אחת לי משלי והיא:
ארצה לדעת, אבי היקר, האם אחיה בשנה
הבאה
לשאול את ה'מה נשתנה'?
האם יישאר ילד יהודי לשאול את ה'מה
נשתנה'?
האם יוותר אב יהודי בעולם ששייב: 'עבדים
היינו'?"
והשיב האבא:

"לא אדע, לא אדע, לא אדע אם אחיה.
לא אדע, לא אדע אם אתה תחיה.
אך תמיד, תמיד יהיה עוד מוישל'ה בעולם,
שישאל את אבא את ה'מה נשתנה'.
איני יודע אם נזכה לחיות אבל זאת אני יודע:
"כי בשם קדשך נשבעת לו
שלא יכבה נרו לעולם ועד"
(מדרש תהילים מזמור יח)

יבנה המקדש | ברכת המזון

יבנה המקדש
עיר ציון תמלא
ושם נשיר שיר חדש
וברננה (שם) נעלה

תרגום לשירה של ויסלבה שימבורסקה

מִי יוֹדֵעַ כָּל כָּאֵב
מִי רוֹפֵא לְשִׁבּוּרֵי לֵב
יוֹצֵר אֹר וְחָשֶׁךְ
עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּמִלְחָמָה

מִי יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף דִּין
מִתְכַּסֶּה בְּרַחֲמִים
מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ
מִבֵּיט וְיוֹדֵעַ

וּמִי יִרְפֵּא לְבִי
אֶל מִי אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ
כְּמוֹ יָם שָׁאִין לוֹ חוֹף
רַק תִּגִּיד לִי מִי
מִי יַחְבֵּק אוֹתִי וְיִבְטִיחַ
שֶׁאֲנִי לֹא אֶכְנַע בְּסוֹף

מִי הָיָה הָוָה וְיִהְיֶה
מִי מִמִּית וּמַחְיֶה
פוֹתֵחַ יָדִים
מַצְמִיחַ קִנְפִּים

וּמִי יִרְפֵּא לְבִי
אֶל מִי אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ
כְּמוֹ יָם שָׁאִין לוֹ חוֹף
רַק תִּגִּיד לִי מִי
מִי יַחְבֵּק אוֹתִי וְיִבְטִיחַ
שֶׁאֲנִי לֹא אֶכְנַע בְּסוֹף

יכול היה לקרות,
חייב היה לקרות,
קרה מוקדם יותר, מאוחר יותר,
קרוב יותר, רחוק יותר,
קרה לא לך.

ניצלת, כי היית ראשון.
ניצלת, כי היית אחרון,
כי לבד, כי אנשים,
כי לשמאל, כי לימים,
כי ירד גשם, כי נפל צל,
כי שרר מזג אוויר שימשי.

מזל שהיה שם יער,
מזל שלא היו עצים.
מזל שמסילה, וו, קורה, בלם,
מסגרת, סיבוב, מילימטר, שניה.
מזל שתער צף על המים.

בגלל, מאחר ש, ובכל זאת, אף על פי
מה היה אילו יד, רגל,
בפסע, כחוט השערה
מצירוף המקרים.

ובכן הינך? הישר מהרגע הפעור עדין?
ברשת היתה עין אחת, ואתה דרכה?
איני חדלה להשתאות, מלאה בשתיקה.
שמע באיזו מהירות הולם לי ליבך.

[illegible]

כְּתוּב בְּעֶפְרוֹן בְּקֶרֶן הַחַתּוּמִּים | דֵּן פִּגִּים

כָּאן בְּמִשְׁלוֹחַ הַזֶּה

אֲנִי חֹהֵה

עִם הַכָּל בְּנֵי

אִם תֵּרְאוּ אֶת בְּנֵי הַגָּדוֹל

קִין בֶּן אָדָם

תִּגְדְּדוּ לוֹ שְׂאֲנִי

אפר ואבק | יעקב גלעד

יום אביב ריחות לילך
בין חורבות העיר שלך
יום יפה לדוג בנהר
בתוכי הלב נשבר
שם היתה ואינה
ילדותך אישה קטנה
אנשים שאיש לא מכיר
אין אפילו בית שיזכיר

**ואם את נוסעת לאן את נוסעת
הנצח הוא רק אפר ואבק
לאן את נוסעת לאן את נוסעת
שנים וכלום עוד לא נמחק.**

קחי מעיל יהיה לך קר
כסף כיס, גביש סוכר
אם יהיו קשים הימים
הזכרי בי לפעמים
ואם זה עוד מסע נואש
אל הצריף, אל המגרש
במסילת העיר הישנה
איש לא יחכה בתחנה.

ואם את נוסעת...

מי ימתיק לילותייך
מי יקשיב לביכייך
מי ישמור צעדייך בדרכך.

לאן את נוסעת לאן את נוסעת
הנצח הוא רק אפר ואבק
לאן את נוסעת לאן את נוסעת
שנים וכלום עוד לא נמחק.

קחי מעיל יהיה לך קר.

פרופ' קלמן פרק

ביולי 1944 המשפחה הובלה לתחנת הרכבת ונדחסה לקרון בהמות, ובו צוהר קטן מסורג בתיל. אחד האנשים בקרון הצליח לקרוע את התיל, וארקה, בן דודו הצנום של קלמן, קפץ אל מותו. אמו של קלמן ביקשה שבנה יושלך: "הוא נראה כמו גוי, הוא ממזרון, הוא יישאר בחיים".

"בן 14 בלבד, במכנסיים קצרים וחולצה אחת, קפצתי מהרכבת אל עולם עוין. בעגמת נפש נוראה עזבתי את אהובי לגורלם, ובחשבון נפש מאוחר – המשכתי והצלחתי להשאיר להם זכר ולספר. לפני שקפצתי מהקרון לא בכינו ולא התנשקנו. אבא רק הביט בי ואמר: 'קלמן, היה בן אדם' ('קלמן, דו זולסט זיין א מענטש'). המשפט האחרון הזה היה צוואתו של אבי. הרבה שנים אני בוחן את עצמי, האם פעלתי לפי הצוואה של אבי. כל חיי ניסיתי לשקול את מהלכי לפי אמירה זו. ציווי זה הנחה את כל החלטותי, האישיות והמקצועיות. זה אולי לא מובן תמיד, אבל זהו ציווי פנימי וחובה מוסרית."

אני יושב בקרון שילוחים בפולין, בפינה. עברו פה אני לא יודע כמה ילדים כמוני ואנשים דומים ושונים ממני – וכולם יהודים. שנקרעו מביתם ממשפחתם מהוריהם וילדיהם ולא ידעו לאן שולחים אותם ולאן הם הולכים.

אבל אני רוצה להגיד לכם שבזכותכם אני יודע לאן אני הולך.

אני הולך למדינת ישראל. המדינה שלי ושלנו. ואני מבין, בזכותכם, מה המדינה שלי נותנת לי, אבל בעיקר – מה אני צריך לתת מעצמי למדינה.

כשאני מסתכל פנימה אני יודע שיש לי את הכוח לתת מעל ומעבר. אם זה לייצג את המדינה שלי ושלנו...להיות ישר הגון ופיקח, ובמקום שאין אנשים להיות איש!

ולהיות בן אדם, כמו שאתם אומרים תמיד.

...להצליח ולהיות הכי טוב שאפשר.

לייצג ולהגן על המדינה שלי בצה"ל עם נשק, ולפני ואחרי עם נשק מסוג שונה. תמיד עם הכלים שנתתם לי.

אמא ואבא רציתי להגיד לכם תודה.

אבא, תודה שבנית ועזרת לי לבנות את עצמי ועל ההשגחה הבלתי פוסקת ההדרכה הבלתי פוסק והלימוד הבלתי פוסק.

אמא! תודה שכל פעם שאני מאבד משו – את עצמי, את עוזרת לי למצוא, עוזרת ומרימה אותי לקום ולא ליפול. על הדאגה הבלתי פוסקת, התמיכה הבלתי פוסקת והתפילות הבלתי פוסקות. על הלימוד הבלתי פוסק שאני לומד מכם.

כל דבר שאני רואה פה בפולין מחזיר אותי אליכם, אל הסבתות, אל צור ואל איילת וחמי והמחשבה שנצרכת שאני וצור וכולנו הניצחון המהלך של העם היהודי, משימה אדירה שאני מוכן לקחת על עצמי וזה כנראה מהסיבה שמהשנייה שנולדתי העברתם לי את המשימה הזו בתוכי. בזכותכם.

אני הולך לרדת עכשיו מהקרון. כמו הרבה יהודים כמוני. הם צעדו בדרכם האחרונה ובמותם על קידוש ה' או בהישרדותם בקידוש החיים. אני צועד מפה בדרך שהורו לי לצמוח מהעפר.

רציתי להגיד לכם שאני אוהב אתכם מעומק הלב. ואולי אני לא אומר את זה תמיד, אבל הלב שלי אומר את זה תמיד, ואני מקווה שהמעשים שלי שאני עושה יצלחו להגיד לכם כמה אני אוהב אתכם בכל הפעמים שאני לא אומר

אוהב תמיד
שלכם, הדר

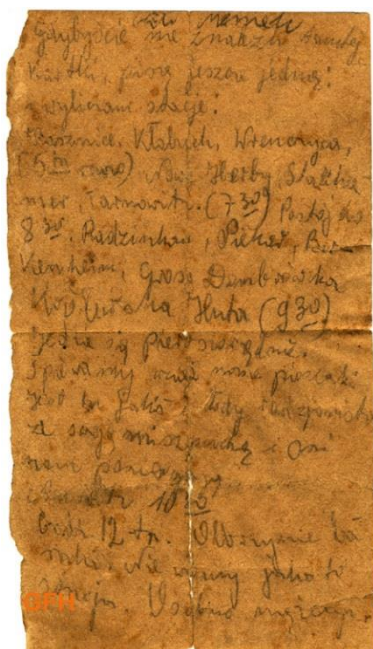
ואז ביקשנו מרחל לראות, לראות לאן נוסעות הרכבות. כשהן יוצאות כל הקרונות מלאים, כשהן שבות הספסלים ריקים.

סעי, רחל, עם הרכבת וראי לאן הולכת היא, לאן הולכת היא.

שאלנו את נהגי הקטרים לאן נוסעים היהודים שבקרונות, והם השיבו כי אינם יודעים, כי מתחלפים הם בין התחנות.

סעי, רחל...

סעי, רחל, השאירי נא מכתב חבוי בסדק צר מתחת לספסל, וכאשר ישובו הקרונות נקרא בו ואולי נדע דבר מה...

משקפיה של צילה נשברו. בדוחק ובהמולה שהיו בקרון, נחבטה בפניה. היא גיששה בידה למצוא את המשקפיים שנשמטו מאפה, וכשאחזה בהם שממעתי אותה מתייפחת. איני יודע אם בכתה משום המכה שהלמה בפניה או מפני שאצבעותיה חשו שהמשקפיים התעקמו וידית אחת יצאה ממקומה. אולי היו אלה דמעות אין אונים, אולי דמעות על כל ימי הנסיעה בקרון, על כל מה שארע לנו מאז שהתחילה המלחמה. הושטתי יד לעבר היפחות וניגבתי את לחייה.. הבטחתי שאמצא מי שייתקן את המשקפיים כשנגיע, "תני לי אותם, אשמור עליהם בינתיים, אם מישוה שוב ייתקל בך, המשקפיים עלולים לפצוע אותך." •

על גבול יוון בולגריה עצרה הרכבת את מהלכה. בכפר לא רחוק מהגבול גר רופא יווני שאבי הכיר היטב. "אברהם" לחשתי אליו, "אולי ננסה להמלט, אנחנו יכולים לנסות להדחק החוצה מהאשנב." אברהם הניד ראשו בספקנות. "אולי נצליח לשחרר כמה מקרשי הרצפה," הציע. הלחשונים הסבו את תשומת ליבו של אבא אליו. "אתם חושבים להימלט?" ספק קבע ספק שאל וכאב עלבון בקולו, את עיניו ללא ראיתי בחשיכה אך חשתי את מבטו. "לא גידלתי אתכם כדי שתנטשו אותנו פה." הוכיח אותנו קולו, ובעברית הוסיף: "בנים גידלתי ורוממתי והם פשעו בי..." הרכבת יצאה מיוון והאפשרות האחרונה להימלט חלפה.

קוראים לי דוד לייטנר, אבל כולם קוראים לי דוגו.

לכל איש יש שם שנתנו לו הוריו, ושנתנו לו מחנות ההשמדה. ולכן יש לי עוד שם שהורי לא בחרו בשבילי, אבל הוא הולך אתי מאז שאני בן 14 וחצי. הוא כתוב לי על הגוף: (מראה את היד) B 14671.

נוער אשדוד היקר! אנחנו שכנים. כשאתם עולים על רכב ויוצאים מהעיר תראו מימין לכביש הראשי מושב נחמד עם גגות אדומים. מושב ניר גלים. שם אני גר. יש לנו שם בית עדות. זהו מושב של ניצולי שואה. כשהקמנו אותו, חברי ואני, כל מה שהיה לנו זה המספר על היד. לא רכוש, לא הורים ולא משפחה. תזכרו את זה כשאתם עוברים לידינו בדרך.

יצאתי למצעד המוות מבירקנאו למאטהאוזן בתאריך 18 בינואר 1945 בקור אימים בלי אוכל, בלי בגדים, אבל עדיין נעול בנעליים שהבאתי מהבית. אני זוכר את זה כאילו זה היה היום, וכך גם כל אחד ואחת מהיושבים פה, כי את זה אנחנו לא יכולים לשכוח.

אנחנו זוכרים הכול. שנים רצינו לשכוח. מה לא עשינו כדי לפתוח דף חדש. עלינו ארצה, התגייסנו לצבא, התאהבנו, התחתנו, הולדנו בנים ובנות, סיפרנו בדיחות בעצמנו, וצחקנו מבדיחות של אחרים. בלי הומור לא היינו מצליחים להמשיך. כמו שנכתב בספר שלי "הסיפור של דוגו": מה, לא מספיק שאני יתום אז שאני גם אהיה עצוב? בטח לא אני, דוגו. כלפי חוץ ניהלנו חיים רגילים אבל מבפנים בער בתוכנו הר געש שביקש להתפרץ. ויום ההתפרצות בא. אני מסתכל עליכם, הנערים והנערות הנחמדים שמופיעים פה היום על הבמה, אתם בגיל שאנחנו היינו אז, ואני אומר לעצמי: "אלוהים אדירים! כל כך ילד הייתי כשכל זה קרה! זה נורא!"

אבל אף פעם לא איבדתי את האמונה שאני חייב לשרוד, כדי לחיות ולספר לדורות הבאים. לחיות כדי לספר לפי צוואה של אבא שלי, שלא זכה.... כל האמת בידכם. והדגל עובר אליכם.

עם ישראל חי!!!

הכמיהה לגאולה

אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין שואלים אותו: "נשאת ונתת באמונה? קבעת עיתים לתורה? עסקת בפריה ורביה? **ציפית לישועה?** וכו'" (גמרא שבת דף לא)

"אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה, עם כל זה אֶחָכָה לו בכל יום, שִׁבּוּא"

מלאכי ג כג-כד: "הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם ה' הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא. וְהַשִּׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בְּנֵים וְלֵב בְּנֵים עַל אֲבוֹתֵם פֶּן אֲבֹא וְהִפֵּיתִי אֶת הָאָרֶץ חֵרֶם"

עומד בשער | עמיר בניון

שמעתי שאתה חוזר את כל הדרך
ראיתי מלאכים עורכים שולחן לבן המלך
גם ראיתי סולם, געגועים יורדים ועולים
שמעתי רוחות שמלטפות את העלים
ראיתי אותך, זה לא חזיון תעתועים

שמעתי שהים הכריז על יום שמח
ראיתי את הכוכבים והירח מרקדים
גם הם יודעים בחזרה להתגלגל
שמעתי שהשמש היא בעצם צל
ראיתי מגדל ממדעזע ונופל

תבוא, אנחנו מחכים לך יותר מדי שנים
אנחנו השתגענו אין לנו יותר פנים
רק הולכים ומתכלים כל הזמן, אז תבוא
כן תבוא, לא נשארו כלים כדי שנוכל אותם
לשבור
אנחנו לא יודעים מי פה צלול
מי השיכור שתמיד נופל לבור, מן הסתם
אז תבוא, כן תבוא.

שמעתי שאתה ממש עומד בשער
ושלל שיה תמים יוכל לגור ביער ושמעתי
שגם הלב הזה יותר לא ימות
דמיון יחתום הסכם שלום עם מציאות
כל הצלילים יהיו לשיר אחד פשוט

תבוא, אנחנו מחכים לך...

על כפיו יביא | יורם טהר לב

ברחובנו הצר גר נגר אחד מוזר.
הוא יושב בצריפו ולא עושה דבר.
איש אינו בא לקנות ואין איש מבקר,
ושנתיים שהוא כבר אינו מנגר.
והוא חלום אחד נושא עוד בלבו...
לבנות פסא לאליהו שיבוא,
על כפיו אותו יביא,
לאליהו הנביא.

**והוא יושב ומחכה לו
כבר שנים, חולם, הוא, שיזכה לו.
על סודו שומר ומחכה לו...
מתי כבר יגיע היום.**

ברחובנו הצר גר סנדלר אחד מוזר.
הוא יושב בצריפו ולא עושה דבר.
מדפיו הריקים מכסים באבק
כבר שנתיים מנח, המרצע בשק.
והוא חולם כי נעלים הוא תופר,
בן על הרים יגור רגלי המבשר.
על כפיו אותו יביא,
לאליהו הנביא.

פזמון...

בירושלים ישנו איש, לגמרי לא צעיר,
שבנה הרבה בתים בכל פנות העיר.
הוא מכיר כל סמטה, כל רחוב ושכונה,
הוא בונה את העיר כבר שבועים שנה.

והוא חולם כי, כמו שאַת העיר בנה.
יניח למקדש את אבן-הפנה
על כפיו אותה יביא לאליהו הנביא.

האור בקצה

מילים: יהודה פוליקר ויעקב גלעד
לחן: יהודה פוליקר

החיים ילדתי

זה סיפור רציני

לפעמים אני מת מפחד

מהצל של עצמי

מכל מה שסביבי

יש לפעמים רגעים ונדמה

הנה האור בקצה

ופתאום זה חושך

וגם את כמו כולם

שאיבדו את דרכם

תחפשי איזה אור בחושך

תתבגרי תשתני

הזדקני ותיראי

יש לפעמים רגעים שנדמה

הנה האור בקצה

מפרפר בחושך

כל הנרות

שהדלקנו בלילה

לא יגרשו את החושך הקר הזה

כל הרוחות שנשבו כל הלילה

לא יכבו את האור בקצה

לא יכבו את האור

שעולה בבוקר

תחפשי תשאלי

וגם את תגלי

התשובה עוד נישאת ברוח

יש כתובות על הקיר

בכיר של העיר

יש לפעמים רגעים שנדמה

הנה האור בקצה

מהבהב בחושך

כל הנרות...

"... מעל מאה אנשים נדחסו לקרון... אין אפשרות לתאר את המצב הטראגי. הקרון הסגור וחסר האוויר, היה בית שימוש אחד גדול. כל אחד מנסה להיחלץ לאשכב קטן, וכולם מוטלים על הרצפה. גם אני נשכבתי. בקרשי הרצפה מצאתי סדק לתוכו דחפתי את אפי כדי לתפוס מעט אוויר. בקרון סירחון בלתי נסבל. בארבע פינות הקרון עושים אנשים את צרכיהם... הרכבת עצרה בפתאומיות. כעבור זמן באמצע השדה נכנסו מתנדבים ליטאים כדי לשדוד מאתנו. בקרונות נעשה גרוע יותר ויותר. מים... קצת מים... שילמנו אלף זלוטי עבור כוס מים. אישה שהילד שלה התעלף התנפלה עלי ונגסה בשיניה את ידי. לא הרגשתי את הכאב. הייתי מוכן לסבול הכול עבור כמה טיפות מים. החום היה בלתי נסבל. רבים פשטו את בגדיהם ושכבו ללא נוע, הנסיעה נמשכת כבר 20 שעות. הגענו לטרבלינקה - רבים מתו בדרך..."

(אברהם קפושסקי, פונה לטרבלינקה, ברח ממנה, מוסר עדות שמסר לארכיון "עונג שבת" בספטמבר 1942 על הקרון).

"... אני יושב בקרון, סוף סוף מצאתי מקום לשבת. עוד טרנספורט בדרך למחנה ההשמדה בקרון דחוסים עשרות אנשים. צפוף, מחניק, מסריח... לידי יושב נער, אולי בן 16. הוא פונה אלי - 'אבי נפטר, אני רוצה לומר קדיש, אתה מוכן לעזור לי? שואל אני - והיכן נמצא אביר? משיב הנער - 'שיניו יושבים עליו' " (נח קליגר)

"...הרכבת עצרה. הדלת נפתחה ברעש ושחורי המדים פקדו עלינו בצעקות פראיות, ברוסית ואוקראינית, לצאת מהקרונות. הרציף נמלא המון אדם, משפחות נושאות את כל רכושן הדל על גבן, אמהות מחבקות את ילדיהן הבוכים, קריאות אנשים המחפשים איש את רעהו. כולם הופנו אל השער הפתוח שבאמצע הגדר, זורזו במכות בקתות הרובים ובצעקות "שנל! שנל! מהר! מהר!). בצד השער עמד אוקראיני חמוש ברובה, ובתוך השער - אדם שסרט אדום ענוד לזרועו, שנראה לי יהודי. הוא פקד על הגברים ללכת ימינה ועל הנשים - שמאלה... אנשי הס"ס פקדו עלינו להתפשט לגמרי בצעקות "אלס הרונטר נמן. (להסיר הכל). בצדו השני של המגרש עמדו הנשים לפני צריף שהיה צר מהכיל את כולן. גם הן התפשטו. את האחרות, שהיו בפנים, ראינו בעד פתח בקיר הצריף העשוי עץ. על הקרקע היו פזורים פריטי לבוש וחבילות שהובאו על ידינו, ריח נורא עמד באוויר. הגברים התחילו להתפשט. בפניהם השתקפו חרדה ואימה, שגברו מרגע לרגע. האוקראינים ואנשי הס"ס המריצו אותנו בצעקות: "שנל! שנל!" (שמואל וילנברג)

"אל חשש, שום דבר רע לא מצפה לכם כאן. תוך זמן קצר תסעו למזרח לעבודה. ומאחר שאתם מלוכלכים ושוורצים כינים תתרחצו כולכם. תקבלו אוכל ומחר תסעו הלאה. הנשים והילדים לצד אחד. אתן מתרחצות ראשונות. כל אחת תתפשט ותניח את חפציה מקופלים ומסודרים כדי שתוכל למצוא אותם אחר כך. יש לקשור את הנעליים בזוגות. הנה המגבות. להתפשט במהירות, מפני שאין זמן." האם האמנת לכל מילה, אנקה יקירת?

הנשים נפרדות מבעליהן, אבותיהן ואחיהן. עליהן להתפשט לעיני כל. האם הן מתביישות או שלאף אחד כבר לא אכפת שום דבר? מקפלות את הבגדים, אך ישמרנו האל, מאין ערמות הבגדים שכאן? האם אלה בגדיהם של יהודים אחרים? אם כן מה הם לבשו כדי לנסוע לעבודה? כן, בוודאי נתנו להם בגדים מנייר."

התפקיד העצוב של התייעוד / צאלק פרחודניק

"תספורת בתא הגז"

קרבן אחר קרבן והמספריים מקצצים ומקצצים ללא הרף. נשמעות צעקות ויללות ועלינו לראות ולשמוע ולא להוציא הגה מהפה. מולי מתיישבת אישה מבוגרת. אני מקצץ בשערותיה והיא מבקשת ממני שאמלא את בקשתה האחרונה בחיים: ספר את שערותיי לאט יותר, כי על ידי יושבת בתי הצעירה וספר אחר מקצץ שערותיה. אני רוצה ללכת לקראת המוות יחד עם בתי" ... והנה מתיישבת מולי אשה אחרת. היא מתירה שערותיה מהמכבנות וצועקת עלי: "מהר! מהר!" עשו כאוות נפשכת! אתם יכולים גם לקרוע גזרים מקרקפתי! יודעת אני כי אבודים אנחנו!!

"... בדרך אל תאי הגזים עמדו בשני צדי הדרך

גרמנים עם כלבים, הכלבים אולפו כדי שינתפלו על אנשים, הם היו נושכים את הגברים באברי המין ואת הנשים בשדיים והיו קורעים נתחים שלמים. הגרמנים היו מצליפים באנשים בפרגולים ובמוטות ברזל, כדי לזרז אותם שימהרו להיכנס לתוך 'המקלחות'... כדי להתחמק מן המכות היו האומללים רצים לתאי הגזים בשארית כוחותיהם, בעוד החזקים דוחפים את החלשים לצדדים. בכניסה לתאי הגזים עמדו שני אוקראינים – איוון דמייניוק ועוזרו ניקולאי. האחד עם מוט ברזל והשני עם חרב, גם הם דחפו את האנשים במכות

לא, לא
הם בהחלט היו בני אדם
מדים במגפיים
איך להסביר,
הם נבראו בצלם
דן פגיס

ברגע שהתמלאו התאים סגרו האוקראינים את הדלתות והפעילו את המכונה. כעבור 20 – 25 דקות היה אחד מאנשי ה - 0.0 או האוקראינים מציץ דרך חלון בדלת. כאשר הם קבעו שכולם נחנקו היה על האסירים היהודים לפתוח את הדלתות ולהוציא את הגויות. מאחר שהתאים היו גדושים ומלאים היו הקורבנות נאחזים זה בזה ועמדו הכל זקופים והיו לגוש אחד..." (אברהם גולדפארב – הגיע לטרבלינקא ב-25 באוגוסט)

"כשהקורבנות היו בפנים [בתאי הגזים], הראשונים לא ידעו איפה נכנסים, לא ידעו מה מצפה להם בפנים. אבל כשכבר התמלא התא, התחלתי לשמוע מצד שני בכי איום, צעקות איומות 'מאמע, טאטע', אמא, אבא, שמות של ילדים. היה חושך בפנים, לא ראו שום דבר... הצעקות היו איומות הבכי היה איום. 'מאמע, טאטע... שמע ישראל'. וכך זה קרה... אחרי עשרים רגע השתתק הכול והתחלתי לשמוע גניחות של אנשים, ואז לאט לאט הכול השתתק." (מתוך עדותו של אליהו חנברג במשפט דמיאניוק, עמ' 67 לפסק הדין)

רבינו מה הוא אומר עכשיו?

כשהכניסו את האנשים של המחנה, קהל של אלפי איש, לחצר ההשמדה בטרבלינקי, הקהל פנה אל כ"ק אדמו"ר: "רבינו מה הוא אומר עכשיו?" אז פתח רבינו הקדוש ואמר בנחת: "שמעו אחי ואחיותי, עם ה', לא עלינו להרהר אחרי מעשיו של הקב"ה ואם נגזר שבזמן הזה אנחנו נהי' הקרבנות של חבלי משיח בדרגה זאת של הגאולה ולעלות על המוקד, אשרינו שזכינו לכך, ומה שחז"ל אמרו "ייתי ולא אחמיניה", היינו טרם שמגיעים לכך, אבל אנחנו שהגענו לדרגה זו, צריכים אנו לשמוח כי זכינו שאפרנו יטהר את עם ישראל כולו. הנני מצוה עליכם שבל תהססו ולא תבכו בלכתכם לכבשן, אדרבא היו בשמחה, ובניגון 'אני מאמין' וכו' עקיבא בשעתו תסתלקו ב 'שמע ישראל', ב'אחד" הקהל קיים את דברי קדשו ובניגון "אני מאמין" ובקריאת "שמע ישראל" קידשו שם שמים ברבים. הי"ד ויהי זכרם ברוך.

דברי השער ל"אמונת ישראל" של האדמו"ר ישראל שפירא מגראדזיסק צוק"ל שהובא לדפוס על-ידי בנו. ירושלים תש"ח.

"תספורת בתא הגז"

"אני שומע לפתע קול צעקה. נערה כבת שמונה-עשרה פורצת לתא וצועקת על הנשים: "מה נעשה אתכן? התביישו לכן! בפני מי אתן בוכות? מוטב שתצחקו! יראו נא שונאינו שאנו הולכות לקראת המוות לא כמוגות לב. הרי שונאינו-רוצחינו נהנים מקול בכינו". הכל קפאו במקומם. הרוצחים מסתכלים סביבם ופראותם גואה. והנערה צוחקת כל הזמן עד שהגיע תורה לצאת."

חנה סנש

קטע יומן מא' 17

אינני זוכרת אם סיפרתי כבר שאני ציונית... אני מרגישה שעכשיו אני יהודיה בעלת הכרה.
אני מתגאה ביהדותי ומטרתי לעלות לארץ ישראל ולהשתתף בבניינה.
האמונה נחוצה מאוד לאדם וחשוב שתהיה לו הרגשה
שחיינו אינם מיותרים, אינם חולפים לריק, שהוא ממלא תפקיד.
...ולא אכפת לי שאני שומעת הרבה דעות מנוגדות.
העיקר בשבילי שאני מאמינה בהגשמת הציונות.

זמן קצר אחרי הגיעה לארץ, דזיה"ס החקלאי דנהל:

לפני כמה ימים נפל מבטי על שני דברים:
על גלויה מבודפשט ששלחה אווה מנשף של איזו חברה,
ועל ידי הפצועות מעבודה ...
לרגע שאלתי את עצמי את השאלה:
האם לא הייתה זו רומנטיקה טיפשית, נגד ההדחף הטבעי,
לעזוב את החיים הקלים ולבחור בחיים של עבודה קשה, של פועלת?
אבל כעבור רגע נחה דעתי, אני יודעת:
לא הייתי יכולה לחיות אותם החיים של הגולה, פה בארץ ישראל מקומי.

אני מאמינה, למרות הכול,
שהעולם נברא לטוב,
ואין רע בעולם שלא יבצבץ בו שמץ של אור, של טוב.

...קם בי איזה רעיון פתאומי שאני צריכה לנסוע להונגריה,
להיות שם בימים האלה,
לתת יד לארגון עליית נוער ולהביא גם את אמא.
במידה שידעתי את חוסר ההיגיון שברעיון זה,
הנה הוא נראה לי בכל זאת לאפשרי והכרחי,
וחשבתי לקום ולעשות.

אזרז אתה צלילות:

השבוע אסע למצרים. מגויסת-חיילת...

אני רוצה להאמין שנכון הוא אשר עשיתי ואעשה.... [כאן מסתיים ה'יומן']

לא לבד | חנן בן ארי

ימים של מתכת והלב נסגר
חיוך כמו כספת, אתה ממוחזר
עוד מיתר נקרע בגיטרה
לב בוכה כערבה
לקום וללכת

נשרף לו עוד יום, השמש בורחת
מתוך תהום עוד תראה אותה זורחת
בסוף הלילה ישתקף מולך במים ברבור לבן

נשרף לו עוד יום, נשרף גם הפחד
מתוך תהום עוד תראה אותה זורחת
תגיד לי מה אתה רואה עכשיו במים
אתה לא לבד
אף פעם לא לבד
לא לבד, לא לבד, לא לבד

תמונה מתקלפת והזיכרון
לבד על מרפסת, מול מכתש רמון
רק שלא תיפול שוב לחושך
המתוק, המנותק
עונה מתחלפת

נשרף לו עוד יום, השמש בורחת
מתוך תהום עוד תראה אותה זורחת
בסוף הלילה ישתקף מולך במים ברבור לבן

נשרף לו עוד יום, נשרף גם הפחד
מתוך תהום עוד תראה אותה זורחת
תגיד לי מה אתה רואה עכשיו במים
אתה לא לבד
אף פעם לא לבד
לא לבד, לא לבד, לא לבד
אף פעם לא לבד
לא לבד, לא לבד, לא לבד
אתה לא לבד
עונה מתחלפת, ושוב

כי נשרף לו עוד יום, השמש בורחת
מתוך תהום עוד תראה אותה זורחת
כשתתעורר תרגיש שלם, תפרוש כנפיים
רק אל תפחד
אף פעם לא לבד
לא לבד, לא לבד
אתה לא לבד
לא לבד, לא לבד

ימים של שלכת
אתה מיוחד

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק סולידריות בין תושבי הארץ לבין תושבי חו"ל

מהארץ

- עליה ב' – לפני המלחמה: זרוע של ארגון ההגנה שסייעה להביא לארץ למעלה מ-20,000 עולים.
- עליית הנוער: תנועה ציונית שהוקמה בגרמניה במטרה להעלות יהודים לארץ ישראל. לאחר עליית היטלר לשלטון ההסתדרות הציונית נכנסה בעובי הקורה. עד לפרוץ המלחמה הצליחו להביא ארצה כ-5000 נערים ונערות. גם בתקופת המלחמה המשיכו לפעול, והקבוצה הידועה היא "ילדי טהרן".
- סיוע למלחמה בצורר הנאצי- בריגדה, צנחנים, נוקמים ועוד
- שיתוף פעולה עם הבריטים למען המלחמה – הקמת הפלמ"ח
- עליה ב' - אחרי המלחמה – סייעו להעלות למעלה מ-70,000 עולים. סייעו לתנועת "הברירה".
- ועד ההצלה של הסוכנות היהודית.
- סיוע למעפילים אסירי מחנות המעצר קפריסין
- עצרות מחאות ותפילות בארץ ובעולם. משלחות לראשי האומות.

שורדי השואה

- ועדי הצלה שהוקמו על בסיס יוזמה אישית במקומות שונים.
- "הברירה" וההעפלה לארץ בשיתוף המוסדות הישראליים
- גח"ל – גיוס חוץ לארץ. לרבות נצר אחרון

מחו"ל

- תרומות והפעלת קשרים
- מח"ל – מתנדבי חוץ לארץ.

בין גבולות | חיים חפר

בין גבולות, בין הרים, ללא דרך,
בגלילות חשוכי כוכבים –
שירות של אחים, בלי הרף,
למולדת אנו מלויים.

לעולל ולרח – שיערים פה נפתח.
למך ולזקן –
אנו פה חומת מגן!

אם השער סגור, אין פותח –
את השער נשבר ונתץ.
כל חומה בצורה ננגח,
וכל סדק נרחיב ונפרץ.

לעולל ולרח –
שיערים פה נפתח.
למך ולזקן –
אנו פה חומת מגן!

שיירה, אל בכי ואל צער.
השען על זרועי, סב זקן
גם לזה שסגר את השער
יום יבוא של נקם ושלם!

לעולל ולרח –
שיערים פה נפתח.
למך ולזקן –
אנו פה חומת מגן!

הדילמות:

1. האם עושים מה שנכון לילד או מה שנכון לעם היהודי?
 2. מה עושים אם הילד אינו מוכן ללכת, או שהמשפחה אינה מוותרת עליו?
 3. איך מאתרים ילדים יהודים? סיפורו של הרב הרצוג.
 4. מהו המחיר של ילד יהודי?
- יד ושם: בתחילת שנת 1946 הסתפקו המצילים בדמי פדיון צנועים למדי. עם הזמן עלה תעריף הפדיון, ההתדיינויות עם המצילים על החזרת הילדים הלכו והתארכו, המשא ומתן הלך ונעשה נוקשה, והסכומים ששולמו להם בעבור החזרת הילדים עלו עליה תלולה. כדי להמחיש את הדבר די אם נציין שבאפריל 1946, בתחילת פעילותה של הקואורדינציה, היא שילמה בעבור פדיון 46 ילדים 500,636 זלוטי, כ-14,000 זלוטי בממוצע לילד, שערכם בשוק השחור היה פחות משלושים וחמישה דולר. כעבור שנה, באפריל 1947, היא כבר שילמה בעבור פדיון 10 ילדים מיליון ו-395 אלף זלוטי, כמעט 140,000 זלוטי לילד, היינו פי עשרה.

**

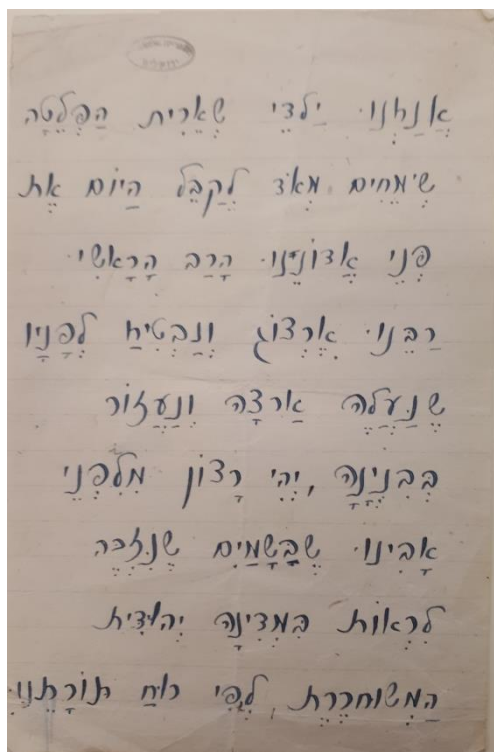
עדות יוסי לאור: "קוראים לי יוסי. יוסי לאור. מצאו אותי תחת גווייה. עובד הכפייה בגטו ורשה, שתפקידו לפנות את המתים, הרים את אמי וזרק אותה לעגלת העץ. תחתיה שכבתי, תינוק בן יומו, לבנבן ותכול עיניים. הועברתי למנזר בעיר הקרובה זקופנה. תינוק לא נימול, ללא שם. בשנת 1943 הטבילו אותי לנצרות באולם תפילה עירום ובקצהו צלב גדול.

שלוש שנים במנזר עד שהגיעה לנה ואספה אותי. בבית הילדים בזקופנה הצטרפתי לחבורת ילדים. מאה ילדים. כולם ילדיה של לנה קיכלר. יש כאן חדר אוכל, יש חימום וגם שמיכות. אני הכי קטן. כולם קוראים לי ויטול פריד. סתם שם שקיבלתי. גונבים את הגבול לפאריס, מחביאים אותי בתרמיל של אדית, אחת הנערות, אני מרטיב בתרמיל, לא יכול להתאפק. שוטר בתחנת הרכבת מזהיר את אדית, "שימי לב, בקבוק המים שלך נשפך בתוך התרמיל...". מגיעים לבל-וי שליד פאריס. בית אחוזה יפה. גרים בו שלוש שנים עד שמקבלים אשרה לעלות לארץ. כשהגענו לארץ הייתי כבר בן 6. משפחת לאור מאמצת אותי. כאן בשילר

“מסע ההצלה” שערך (הרב הרצוג), שנמשך כשישה חדשים, התמקד בהוצאת ילדים יתומים, המתחנכים אצל יחידים ומוסדות לא-יהודים, וריכוזם יחד; שיפור תנאי חייהם של יהודי המחנות ועידודם והוצאת שרידי היהודים מפולין. לאחר שפגש את פיוס ה-12 בוותיקן ברומא, נסע לצרפת, שוויצריה, בלגיה, גרמניה, הולנד ואנגליה, על מנת לרכז את כל הכוחות הפועלים להצלת ילדי ישראל, לגייס כספים ולהכין תנאים לקבלת פליטים נוספים ממזרח אירופה. בגרמניה ביקר במחנות הפליטים, חיצק את רוחם והגביר אמונתם בנאומיו ובשיחותיו.

חלקו השני של המסע נערך במזרח אירופה: צ'כוסלובקיה ופולין, על מנת להקל ולזרז יציאתם של היהודים מפולין, להבטיח מצבם של הנשאים ולהעביר מאות יתומים ובני ישיבות משם דרך צ'כוסלובקיה למערב אירופה. **הביקור בפולין היה המזעזע ביותר. משם יצא לצרפת עם שיירה של 500 ילדים יתומים, פדויי מנזרים ובתי נוצרים. זו היתה שיירת החלוץ לאלפי ילדים, שהוחזרו אל חיק היהדות תודות למפעל ההצלה שהנהיג הרב הרצוג.** המסע נסתיים בביקור קצר באנגליה ובאירלנד, בה הועמדה לרשותו כמות מספקת של בשר משומר במיליון קופסאות – מתנת הממשלה האירית ליהודי אירופה כאות הוקרה על פעולות הרב הרצוג למען שיקום אירלנד בימי מצוקתה.

מתוך: איתמר ורהפטיג, **תולדות הרב הרצוג**

לנה קיכלר-זילברמן 1910–1987

הייתה מורה, מחנכת, פסיכולוגית וסופרת ישראלית ממוצא פולני, שאספה יותר מ-100 ילדים ניצולי שואה בתום מלחמת העולם השנייה, הייתה להם לאם חלופית, טיפלה בהם ושיקמה אותם. לאחר מסע ארוך וקשה עלתה עמם לישראל בשנת 1948.

היא העלתה את סיפורם של הילדים בספרה "מאה ילדים שלי", שראה אור בשנת 1959, והיה לרב-מכר ותורגם ל-14 שפות.

מדי שנה סוקר בעיתונות המפגש השנתי של לנה קיכלר-זילברמן עם ילדיה שבגרו ותוארו כצברים לכל דבר.

תמר אריאל 1989-2014.

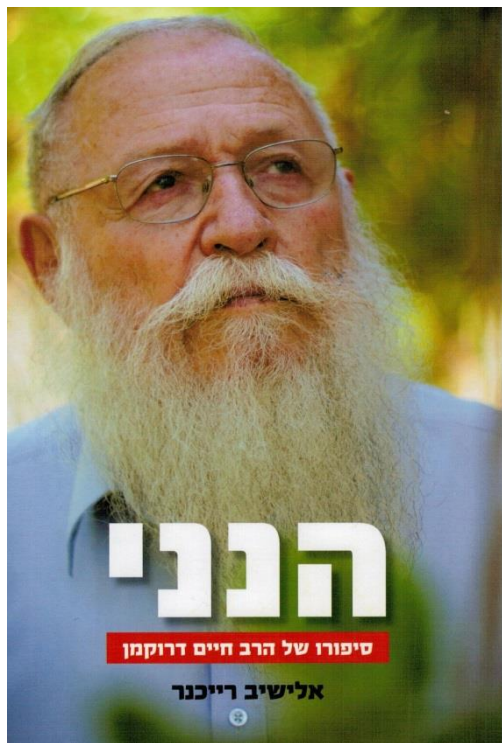
נוטת הקרב הדתית הראשונה בחיל האוויר הישראלי. נסיבות חייה ומותה בסופת שלגים בנפאל הפכו את דמותה לסמל ולמודל חיקוי לנשים דתיות רבות בישראל, המתגייסות לשירות צבאי מלא בצה"ל במקום לשירות לאומי. על שמה קרויים בית ספר תיכון בנתניה, מכינה קדם-צבאית, בית מדרש, מרכז חינוך וספורט, בית כנסת ועוד. כמו כן, מתקיימים מדי שנה אירועים על שמה, כמו "מרוץ שפיר" השנתי ועוד.

נולדה במשואות יצחק. אביה הוא דור שני במושב. אביו היה ממייסדי משואות יצחק בגוש עציון ונפל בשבי הירדני ב-1948 עם נפילת הגוש. האם הגיעה מפוארטו ריקו לשנת ציונות בעבודה חקלאית בישראל, ופגשה את האב בשדות המושב.

היתה מדריכה בבני עקיבא. בתום הלימודים באולפנה הלכה לשירות לאומי. עשתה שנתיים. אחת באולפנה שלה ואחת בקיבוץ עלומים כקומונרית. לאחר השנתיים התגייסה לצבא וסיימה מסלול קורס טייס כנוטת.

באוקטובר 2014 יצאה לחופשה וטסה עם חברים לטיול בהרי ההימלאיה שבנפאל. במהלך הטיול הקבוצה נקלעה לסופת שלגים. היא יכלה להציל את עצמה אולם נשארה כדי להציל את חבריה ונספתה.

שאלה – כיצד הסיפור של תמר אריאל ז"ל קשור למסע משואה לתקומה?

הרב חיים מאיר דרוקמן 1932–2022

בזמן השואה נמלטו הוריו ביחד עמו לצ'רנובץ, שהייתה אז תחת שלטון רומניה, שם שהו במשך שנה. ברחו ברגע האחרון וניצלו מטבח שנעשה בפולין.

בצ'רנובץ מסרו אותו הוריו לזוג יהודים חשוכי ילדים שקיבלו סרטיפיקטים, והם העלו אותו יחד עמם לארץ ישראל, באחת משלוש הספינות שהפליגו לאיסטנבול. על פי התוכנית המקורית היו אמורים להפליג על המפקורה, אולם הם איחרו והועלו על הספינה "עתלית", וכך ניצלו חייהם מגורלה של הספינה, שטובעה בידי צוללת וכמעט כל נוסעיה נספו.

ב-1993, נפצע בפיגוע ירי שבוצע לעבר רכבו בדרכו לקריית ארבע. בפיגוע נרצח נהגו, אפי איובי, תושב כפר דרום.

"מורי ורבותי", האמינו לי שאני נרגש לראות את כולכם. אבל יחד עם זה אני מצטער על כל הטרחה שלכם. מה הייתם צריכים לטרוח. מה קרה. מלאו לי תשעים שנה?

"אבל אם הטרחה הזאת יש לה ערך כללי, אם זה מוסיף לעם ישראל, אז יש לזה ערך. אנחנו צריכים לעשות דברים שיוסיפו לעם ישראל. אני לא חי כדי שיעשו לי יום הולדת, זה לא החיים. אני חי מפני שאני צריך לעשות טוב לעם ישראל.

"אני רוצה להגיד, גם זה היום, אני חושב שבני עקיבא עשו הרבה טוב לעם ישראל. אני אגיד דבר פשוט. באמת לא בשביל לשבח, דבר פשוט. אני זוכר מציאות שנער שסיים כיתה ח' היה זורק את הברט שלו. לא הלכו עם כיפות. מי חלם ללכת עם כיפה. הוא היה זורק את הברט שלו. זאת הייתה המציאות. ביטוי מצמרר לכך היה בהספד לאחד מחברי, הספיד איזה פרופסור חשוב והוא התבטא כך, שמעו טוב, זה מצמרר, הוא אמר: 'כשאני למדתי באוניברסיטה העברית חשבתי שאני שייך לדור האחרון של מניחי תפילין'. והוא אמר את הדברים האלה כי זו הייתה המציאות. הכל היה בכיוון ההפוך. הכל היה בכיוון העזיבה. איך הכל השתנה? זה בני עקיבא. זה ישיבות בני עקיבא, זה האולפנות. אלו שינו את המציאות.

"כיום אתה רואה כיפות סרוגות בכל מקום. על בנות אני לא יכול להגיד משהו על ההופעה, חלקן הרי לא נשואות. והם הטובים ביותר. וכולם מכירים בזה. כולם מכירים שאלה הם הטובים ביותר.

"אז אם ההתכנסות היא לא אישית שלי, אלא להכריז ולהדגיש שאנחנו מגדלים את דור העתיד האמיתי של עם ישראל, אז יש לה חשיבות. כי סוף סוף אנחנו, הציפיה, התקווה והאמונה שלנו, שעם ישראל כולו צריך להיות כך. לא רק חלק מעם ישראל, בגודל כזה או גודל, כזה. אז כל מה שניתן לפעול ולעשות שעם ישראל יהיה כך, ברוך ומבורך. וצריך לשמוח על כך ולברך על כך.

"אז אם ההתכנסות של הערב תוסיף לכך, ברוכים תהיו. ואני רוצה לקוות שזו מטרתה האמיתית, וגם בעז"ה היו תהיה!"

מהו הביטוי "הנני" עבורך והיכן הוא פוגש אותך במהלך היומיום?

”מסע מוצלח לא מסתיים לעולם,
הקילומטרים כן.

אך הזמן נשאר חקוק בתוכך
הופך חלק ממך.

בסוף המסע אינני מרגיש מנצח,
אלא יותר אסיר תודה.

כאילו שהדרך עברה בתוכי ולא אני בתוכה.”
(אברהם חלפי)

מה הרווחתי מהמסע?

מהו הרגע שבו הכי התחברתי לעצמי במסע?

מהי התובנה הכי משמעותית שקיבלתי מהמסע?

איזו תפילה עולה מתוכי בסוף המסע?

מילת סיכום...